

ADAPTAREA NATO LA NOILE REALITĂȚI DIN FLANCUL ESTIC ȘI SUDIC ALIAT

Drd. Vasile-Dumitru RAȚIU

Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București, România
10.55535/GMR.2024.4.13

NATO has had to constantly adapt to the new challenges that emerge on the global stage. In order to succeed, the Alliance has adapted each time its involvement has been requested. In this regard, NATO has well overcome the problem of fighting terrorism, improving cyber security and the effort required to remain in solidarity with Ukraine to date. On the eastern flank, NATO is strengthening its defences by increasing the number of troops and weapon systems available and rethinking defence plans to deal with possible aggression from the Russian Federation. On the southern flank, the North Atlantic Alliance wants a consolidation of states in North Africa and the Middle East that have been divided by civil wars and better management of illegal migration. All the new challenges that have arisen and may arise require a thorough preparation of NATO members for an increasingly unstable future. The purpose of this article is to present how NATO is adapting to the challenges coming from the eastern and southern flanks. The hypothesis I am starting from is that NATO's adaptation to the new realities on the two flanks represents a challenge for the organization. The research method used in this article is the case study.

Keywords: NATO; Eastern flank; Southern flank; Russian Federation; Ukraine;

INTRODUCERE

Provocările pentru Alianța Nord-Atlantică, de la începuturile sale (aprilie 1949) până în prezent, cauzate de schimbările geopolitice, au fost multiple și complexe. NATO a fost nevoită să se reinventeze după mai multe schimbări neprevăzute, precum: sfârșitul Războiului Rece (când principalele adversare – Pactul de la Varșovia și URSS – au dispărut), provocarea adusă de ascensiunea terorismului internațional și apariția unor noi puteri în Asia.

Secolul XXI este caracterizat de tendința de schimbare continuă. La nivel politic, economic, social și militar, lumea se schimbă, ca urmare a apariției fenomenului de rezistență în fața globalizării. Fiecare actor internațional dorește să rămână competitiv și să poată oferi o viziune clară asupra modului de gestionare a problemelor care apar. Lumea, bazată pe cooperare economică și societăți deschise, nu ar putea exista dacă fiecare putere ar impune taxe comerciale, iar prin puterea militară ar impune sfere de influență. În acest secol, pe lângă provocările clasice, au apărut noi provocări cărora Alianța Nord-Atlantică trebuie să le facă față. Astfel, pe flancul estic al NATO au apărut noi provocări ca urmare a modernizării arsenalului militar rus și a dorinței Federației Ruse de a recâștiga vechile sfere de influență. O altă provocare pentru NATO este dată de menținerea unei situații tensionate în zona Caucazului de Sud și a Mării Negre, unde există conflicte înghețate care pot fi reactivate în orice moment. Cel mai recent caz a fost reluarea conflictului dintre Armenia, susținută de Federația Rusă, și Azerbaidjan, sprijinit militar de Turcia, din luna septembrie 2023.

După anexarea Crimeei, în 2014, conflictul dintre Federația Rusă și Ucraina a reînceput în 24 februarie 2022. Conform declarațiilor oficialilor de la Moscova, această „operațiune specială” a avut ca scop eliminarea conducerii neonaziste de la Kiev, demilitarizarea Ucrainei și sprijinirea fraților ruși din cele două republici autoproclamate independente Donețk și Lugansk. Prelungirea acestui conflict a dus la necesitatea ca unele state aliate, vecine cu Ucraina, să sprijine tot mai mult acest stat, pentru a nu fi învins.

După atacurile teroriste din 11 septembrie 2001, SUA au început un război total împotriva terorismului, în acest război fiind implicate și alte state aliate

și chiar NATO. ONU a dat o rezoluție care a reprezentat cadrul legal pentru lupta statelor împotriva terorismului. Actorii nestatali, cum ar fi organizațiile teroriste Hamas și Hezbollah, alături de rebelii Houthis din Yemen, au devenit o sursă de amenințare pentru securitate din cauza capacității lor de a opera la nivel regional. Aceste organizații, finanțate de Iran, pun în pericol securitatea statului Israel și întregul mediu de securitate din regiune. De asemenea, rebelii Houthis sunt un pericol pentru navigația din Marea Roșie și Golful Aden.

În secolul XXI, utilizarea computerelor și a sateliților în comunicare a crescut viteza de transmitere a datelor și a informațiilor. Acest lucru este benefic atât din punct de vedere economic, cât și militar. Dacă rețelele de transmisie de date sunt supraîncărcate, acestea se blochează și nu mai funcționează. Primul stat membru al NATO care a fost atacat cibernetic a fost Estonia, în 2007. De atunci, NATO și UE și-au securizat spațiile cibernetice. Astfel, în Tallinn a fost creat un centru aliat de excelență pentru cooperarea în apărarea cibernetică (CCDCOE).

Mai mult, acest secol este unul al schimbărilor continue: „În secolul XXI, legăturile sociale sunt transnaționale, dependențele reciproce sunt globale. Covid-19 a demonstrat pe deplin acest lucru, la fel ca și consecințele de amploare ale agresiunii ruse împotriva Ucrainei. În Europa Centrală, debaterile aferente privind extinderea UE, provocările dezvoltării economice, precum și cele politice, sociale și culturale sunt împletite.” (Pries, 2023, p. 1).

Scopul acestui articol este de a prezenta modul în care NATO se adaptează la provocările venite din flancul estic și sudic. Principalele trei obiective ale cercetării sunt: prezentare situației existente în flancul estic al NATO prin analiza provocărilor din acest flanc, analiza situației existente în flancul sudic al NATO prin evidențierea provocărilor din Orientul Mijlociu și Nordul Africii (MENA) și rolul avut de NATO în combaterea terorismului. Ipoteza de la care plec este că adaptarea NATO la noile realități din cele două flancuri reprezintă o provocare pentru organizație. Metoda de cercetare folosită în acest articol este studiul de caz. Pentru a afla modul în care se pregătește NATO pentru a răspunde la provocările multiple care apar, am folosit următoarele surse de documentare: site-urile și documentele oficiale ale NATO și ale ONU (www.nato.int, www.un.org, *Washington Summit Declaration*, *United Nations Global Counter-Terrorism Strategy*), articole de specialitate, precum și site-uri media.

PROVOCĂRI PENTRU NATO PE FLANCUL ESTIC

NATO și UE încearcă să ajute anumite state din estul Europei, precum Ucraina, Republica Moldova și Georgia, cu o serie de parteneriate în diverse domenii de activitate în vederea creșterii capacității forțelor armate. UE, prin sprijin financiar și logistic, dorește să apropie statele din est și să le pregătească pentru o viitoare aderare la Uniune. Însă, aceste demersuri au fost îngreunate de prezența unor entități separatiste în interiorul acestor state: „*Deloc surprinzător, conflictele înghețate din fostul spațiu sovietic sunt localizate în regiunea de importanță strategică a Mării Negre, pe teritoriul unor state suverane precum Azerbaidjan (Nagorno-Karabach)¹, Georgia (Abhazia și Osetia de Sud), Republica Moldova (Transnistria) și, mai recent, Ucraina (așa-numitele «republici populare» Donețk și Lugansk)*” (New Strategy Center, 2016, p. 3). Crimeea a fost ocupată în 2014, pe fondul unei instabilități mari a Ucrainei, după Euromaidanul din 2013.

Pentru a înțelege mai bine regiunea de est a Europei, în special fostele state din URSS care au apărut după destrămarea colosului comunist, trebuie evidențiată problema conflictelor înghețate de pe teritoriul lor. Toate aceste conflicte au legătură cu Federația Rusă (Ib.): „*Moscova intervine pentru a impune încetarea focului sau alt fel de aranjamente provizorii, oprind ostilitățile pentru o vreme, dar lăsând neatins cauzele inițiale. În unele cazuri, aceasta presupune continuarea prezenței militare rusești sub forma unor «trupe de menținere a păcii», pentru a-și asigura pârgii de presiune suplimentare în vederea obținerii unor avantaje geopolitice pe termen lung. Interesul Moscovei de a genera și a menține astfel de focare de tensiune latentă este acela de a controla întregul (state suverane sau zone de interes strategic) prin instaurarea controlului asupra unei părți (zona de conflict)*” (Ib., p. 4).

Menținerea la putere a unor personaje influente, care sunt direct controlate de la Moscova, conduce, în timp, la controlul efectiv al acelor regiuni de către Federația Rusă. În acest context, puterea Rusiei în zonă a rămas multă vreme intactă. Nesoluționarea acestor conflicte vechi conduce la o dilemă în cazul unor state membre ale UE și ale NATO în privința parcursului statelor din Est către integrarea lor deplină în aceste două organizații. Conflictul nesoluționat din Ucraina a oprit ascensiunea și traiectoria lină spre NATO și UE.

¹ După conflictul din 2023, începând cu 1 ianuarie 2024, regiunea Nagorno-Karabach (Karabahul de Munte) a reintrat definitiv sub autoritatea Azerbaidjanului, prin urmare, nu mai putem vorbi de un ‘conflict înghețat’ în Azerbaidjan. (n.a.).

Totul culminează cu dorința Federației Ruse de a schimba conducerea de la Kiev și a anexa părți din Ucraina. Au trecut mai mult de doi ani de la invazia din 24 februarie 2022. Războiul a fost mult timp într-un impas, ambele părți au avut probleme cu moralul trupelor și cu stocul insuficient de arme și muniții. După ce forțele armate ale Ucrainei au pătruns pe teritoriul Federației Ruse și au ocupat o suprafață de peste 1.000 de kilometri pătrați în regiunea Kursk, situația războiului a rămas tot incertă. Kievul susține că acest moment reprezintă o poziție de forță de pe care s-ar putea începe negocieri de pace cu Moscova.

O altă provocare pentru Alianța Nord-Atlantică și care se consideră a fi depășită se referă la criza migranților de la granița dintre Polonia și Belarus. Aceste acțiuni de la granița de est a NATO și UE sunt considerate parte a unui război hibrid care dorea destabilizarea acestor state aliate din flancul estic.

Cercetătorul Craișor-Constantin Ioniță consideră că lumea se îndreaptă spre o împărțire în două blocuri concurente, astfel: „De la începutul acestui război, la granița est-europeană, considerată de politicieni și lideri militari ca cel mai mare conflict convențional major regional de la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, comunitatea internațională a fost scindată și grupată în susținători ai fiecărui beligerant, doar câteva țări rămânând neutre. Prin urmare, putem spune că, <de facto>, avem deja o Lume împărțită în două blocuri opuse – democrațiile occidentale (NATO, UE, G7), care susțin Ucraina, față de regimurile autoritare (BRICS, majoritatea G20), apropiate Rusiei” (Ioniță, 2024, p. 10).

Profesoara în relații internaționale Maria Mälksoo apreciază că, pe flancul estic, NATO își crește efectivele militare din nou. În timpul Războiului Rece, americanii aveau aproximativ 300.000 de trupe în Europa de Vest, care au scăzut foarte mult după 1990; doar după agresiunea Federației Ruse și anexarea Crimeei, în 2014, trupele americane au început să crească, ajungând în 2022 la aproximativ 100.000 (Mälksoo, 2024, p. 538): „Noul Concept Strategic al NATO, adoptat la summitul Alianței Nord-Atlantice de la Madrid din 2022, marchează cercul său complet, deoarece flancul estic al NATO trece în prezent printr-un efort de remilitarizare, care amintește mai mult de epoca Războiului Rece decât laitmotivul Alianței Nord-Atlantice de după Războiul Rece de a evita trasarea unei noi linii de demarcație în Europa” (Ib.).

Referitor la Marea Neagră, analistul ceh Ondrej Ditrych (2024) consideră că există „patru posibile scenarii de securitate” pentru următorul deceniu:

1. *Lacul interregnum*. Se menține actuala evoluție, caz în care Federația Rusă și Ucraina continuă lupta în Marea Neagră, iar „toate formele de securitate, inclusiv

navigație maritimă și de infrastructură” (Ditrych, 2024, pp. 2-3), sunt îngreunate. Există un risc foarte mare de incidente nedorite și de pagube însemnate pentru sectorul comercial maritim.

2. *Lacul rusesc*. Cel mai periculos scenariu în viziunea lui Ditrych. În acest scenariu, Federația Rusă va controla Marea Neagră. Scenariul presupune implicarea Federației Ruse „pe mai multe fronturi – printr-o ofensivă reușită în sudul Ucrainei, manipulare pricepută a politicii interne din R. Moldova și Georgia și, eventual, făcând presiuni asupra Turciei să redeschidă strâmtoarele” (Ib., p. 3). Acest lucru ar însemna că Federația Rusă ar deține cea mai mare parte a coastei Mării Negre și ar controla o parte însemnată din activitatea maritimă (Ib.).

3. *Lacul european*. Ar fi cel mai optimist scenariu, datorită conlucrării fiecărui stat riveran la Marea Neagră, cu excepția Federației Ruse, cu UE: „Ucraina recâștigă controlul Crimeei, care încetează să mai fie bastionul strategic al Federației Ruse. NATO și UE reușesc să controleze câmpul informațiilor, capacitățile de supraveghere și recunoaștere pentru a asigura navigația la Marea Neagră și infrastructura critică (inclusiv platforme și cabluri submarine)” (Ib.).

4. *Lacul glacialis*. Este un scenariu în care ar avea loc un nou Război Rece între Federația Rusă și NATO, ceea ce ar diviza politic și economic regiunea. În funcție de rezultatul războiului actual ruso-ucrainean, zona de securitate a Mării Negre ar putea fi inclusă într-un model mai mare de arhitectură de securitate europeană (Ib.).

Dintre toate aceste scenarii, pentru România cel mai convenabil ar fi scenariul *Lacului european*, prin care atât interesele de securitate, cât și cele comerciale ar fi garantate.

Conflictul ruso-ucrainean a evidențiat necesitatea ca NATO să crească producția de arme și adaptarea industriei de apărare la noile cerințe (Olay, 2024). Generalul Christopher G. Cavoli, comandantul forțelor aliate din Europa (SACEUR), susține că: „Este extrem de important să înțelegem bine (...), deoarece cred că producția industrială de articole de apărare este o parte critică a descurajării noastre integrate” (Ib.). Ca urmare, este necesar să se creeze noi capacități de producție în toate statele aliate.

Pentru întărirea flancului estic, în România a fost adus un radar de ultimă generație din Italia, care va fi utilizat, „în principal, în aplicații militare pentru a oferi o cunoaștere cuprinzătoare a situației și pentru a îmbunătăți capacitățile

operaționale ale diferitelor platforme, inclusiv nave militare și submarine” (EurActiv, 2024). Pe lângă întăririle cu trupe și armament din flancul estic aliat, în flancul sudic este necesară o mai bună colaboare cu partenerii NATO din regiune.

PROVOCĂRI PENTRU NATO PE FLANCUL SUDIC

Federația Rusă nu amenință doar flancul estic, ci și flancul sudic prin crearea unor baze militare în Siria și în Libia. Prin aceste baze, Kremlinul se implică în conflictele interne din aceste state, furnizând armamente uneia dintre părți. Prin această implicare militară, Federația Rusă speră să controleze aceste state și să obțină o punte de legătură cu statele din Africa Centrală și restul Orientului Mijlociu.

Pentru a avea o poziție avantajoasă în flancul sudic, Moscova a început să-și diversifice pozițiile din Marea Mediterană. Cele mai bune poziții sunt cele din Siria, în special cea din portul Tartous, care este un important centru de distribuție a armamentului pentru restul bazelor militare: „Pe lângă obținerea controlului asupra resurselor naturale (petrol și gaz) și portul mediteranean Tartous, Federația Rusă a câștigat o poziție proeminentă pentru a negocia cu SUA în alte țări precum Ucraina și Libia” (Beaujouan, 2024, p. 8).

Un alt port situat în Libia, Tobruk, este folosit de Moscova pentru a înarma gruparea condusă de mareșalul Khalifa Haftar, care controlează estul Libiei. Același port reprezintă o punte de legătură cu statele din Africa Centrală, unde activează grupări paramilitare ruse, precum Wagner.

Pentru a face față acestor schimbări din Orientul Mijlociu și Nordul Africii (MENA) și pentru a înlătura orice amenințare, NATO propune o aprofundare a relațiilor cu majoritatea statelor din regiune. Dalgaard-Nielsen (2022) susține că NATO va avea o misiune foarte grea în a stabili această regiune: „Între timp, instabilitatea care emană de pe flancul sudic al NATO și amenințările precum terorismul, crima organizată și migrația ilegală în masă rămân. Tensiunile politice, etnice și religioase, lipsa unei bune guvernări, o agravare a crizei climatice, penuria de alimente, proliferarea armelor de distrugere în masă (ADM) și tehnologiile disruptive și emergente (EDTs) vor continua să fie o sursă care alimentează conflictele în această regiune. Este foarte îndoielnic dacă eforturile actuale ale Alianței Nord-Atlantice din sud, inclusiv misiunea NATO din Irak (NTM-I), vor fi suficiente pentru a lăsa un impact pozitiv de durată asupra stabilității regiunii” (Dalgaard-Nielsen, 2022, p. 169).

Summitul NATO aniversar de la Washington, din 2024, a reafirmat unitatea între aliați și dorința de a continua pe același drum spre a menține ordinea mondială actuală, bazată pe reguli și norme. La împlinirea celor 75 de ani de când a fost înființată Alianța Nord-Atlantică, statele membre au propus consolidarea NATO și a fost subliniată nevoia de continuitate. NATO a ajuns să includă 32 de membri, dintre care ultimii doi – Finlanda și Suedia – au făcut pasul spre alianță după ce războiul declanșat de ruși a început. La acest summit, care s-a desfășurat între 9-11 iulie a.c., NATO a prezentat în declarația de la final modul în care trebuie să evolueze relațiile dintre organizație și statele din vecinătatea sudică: „*Vecinătatea de sud a NATO oferă oportunități de cooperare pe probleme de interes reciproc. Prin parteneriatele noastre, ne propunem să promovăm o mai mare securitate și stabilitate în Orientul Mijlociu și Africa, astfel contribuind la pacea și prosperitatea în regiune. La Vilnius, am lansat o reflecție cuprinzătoare asupra amenințărilor, provocărilor și oportunităților din sud*” (NATO, 10 iulie 2024).

Tot la acest summit, Alianța Nord-Atlantică a adoptat un plan de acțiune pentru flancul sudic al NATO. Planul va fi actualizat în funcție de necesitățile Alianței, „pentru o abordare mai puternică, mai strategică și mai orientată spre rezultate față de vecinătatea noastră sudică, care va fi actualizat în mod regulat. L-am invitat pe Secretarul General să desemneze un Reprezentant Special pentru vecinătatea de sud, care va servi ca punct focal al NATO pentru regiune și va coordona eforturile NATO” (Ib.).

Colaborarea cu statele din zona de sud a Alianței va continua și se va consolida prin crearea de noi centre de legătură care vor îmbunătăți relațiile dintre NATO și aceste state: „*Ne vom consolida dialogul, sensibilizarea, vizibilitatea și instrumentele noastre existente de cooperare, cum ar fi Inițiativa de Consolidare a Capacității de Apărare, Centrul pentru Sud și Centrul Regional NATO-ICI din Kuwait. Împreună cu Regatul Hașemit al Iordaniei, am convenit să deschidem un Birou de legătură NATO la Amman. Bazându-ne pe succesul Misiunii NATO Irak (NMI) și pe baza cererii autorităților irakiene, am lărgit sfera sprijinului nostru pentru instituțiile de securitate irakiene și ne vom continua angajamentul prin NMI*” (Ib.). În plus, este necesară colaborarea dintre NATO și partenerii din flancul sudic pentru a stopa dezvoltarea și răspândirea terorismului.

TERORISMUL ÎN SECOLUL XXI

Atacurile teroriste din Statele Unite, care au avut loc la 11 septembrie 2001, provocate de Al-Qaeda, au schimbat poziția SUA față de terorism. Terorismul internațional a reprezentat și reprezintă o amenințare la adresa păcii și securității internaționale. Acest fenomen este descris de NATO ca fiind „*utilizarea ilegală sau amenințarea cu folosirea forței sau a violenței, insuflând frică și teroare, împotriva persoanelor sau proprietăților în încercarea de a constrânge sau intimida guverne sau societăți, sau de a obține controlul asupra unei populații, pentru a realiza obiective politice, religioase sau ideologice*” (NATO, 19 august 2016).

Atacurile din 11 septembrie 2001, ca și cele care au urmat în Europa, au schimbat perspectiva asupra securității în statele democratice din întreaga lume. Terorismul este unul dintre cele mai complexe fenomene ale secolului XXI, care a devenit o realitate cu mari implicații globale, greu de prevenit și de gestionat. În același timp, un alt moment important care a afectat întreaga lume a fost decizia SUA prin care guvernul american a inițiat o campanie militară globală împotriva terorismului internațional, implicând și NATO în acest război.

Actori nestatali, cum ar fi organizațiile teroriste Stat Islamic (ISIS) și Al-Qaeda, au devenit o sursă de amenințare pentru securitate ca urmare a capacității lor de a opera la nivel regional și global și în interiorul statului.

Cauzele care duc la terorism sunt: conflictele internaționale, stat eșuat, ocuparea unui teritoriu, precum și lipsa dezvoltării economice a statului. Aceste cauze au evidențiat legătura dintre terorism, radicalism și extremismul violent, care trebuie oprite.

Problema complexă a terorismului a fost abordată și de către ONU. În discuțiile Comisiei a șasea (Juridice) – sesiunea a 71-a, problema terorismului a fost extinsă la finanțarea acestor grupuri: „*În plus, unele delegații și-au exprimat îngrijorarea cu privire la legătura dintre organizațiile transnaționale, crima organizată și terorism, în timp ce alte delegații și-au exprimat opinia că problemele ar trebui înțelese și abordate separat. În acest sens, multe delegații au subliniat necesitatea de a aborda problema răscumpărării, prin plăți, subliniind că aceasta constituie una dintre sursele cheie de venit pentru grupurile teroriste*” (UN, 11 noiembrie 2021).

Prin urmare, apreciez că este necesar să se înțeleagă factorii care influențează terorismul pentru a putea împiedica oamenii să se alăture diferitelor grupuri teroriste. Gestionarea acestui tip de amenințări în cadrul organizațiilor internaționale a condus la crearea unor strategii de combatere a terorismului (NATO, 5 decembrie 2023).

„*Activitatea NATO în combaterea terorismului se concentrează pe îmbunătățirea gradului de conștientizare a amenințării, dezvoltarea capacităților de pregătire și răspuns și sporirea angajamentului cu țările partenere și alți actori internaționali*” (Ib.).

ONU propune o strategie globală împotriva terorismului, care reprezintă o metodă de stimulare regională și internațională pentru combaterea terorismului. În acest sens, Strategia ONU angajează țările să combată terorismul la nivel local, regional și internațional. În această luptă, țările trebuie să respecte drepturile omului și să ofere cetățenilor pace, liniște și libertate.

Strategia ONU este compusă din 4 piloni:

1. „*Măsuri de abordare a condițiilor favorabile răspândirii terorismului.*”
2. *Măsuri de prevenire și combatere a terorismului.*
3. *Măsuri pentru consolidarea capacității statelor de a preveni și a combate terorismul și de a consolida rolul sistemului Națiunilor Unite în acest sens.*
4. *Măsuri de asigurare a respectării drepturilor omului pentru toți și a statului de drept ca bază fundamentală a luptei împotriva terorismului*” (UN, *United Nations Global Counter-Terrorism Strategy*).

Această problemă a terorismului internațional este parte integrantă a provocărilor la care NATO trebuie să se adapteze. Statele membre ale NATO, la inițiativa SUA, au luat măsurile necesare pentru combaterea terorismului internațional, prin modificarea strategiilor de securitate și creșterea rezilienței.

CONCLUZII

NATO face față provocărilor multiple din flancul estic și sudic prin consolidarea și adaptarea continuă și oferirea unui răspuns politico-militar echilibrat. Noile schimbări de pe flancul estic au obligat NATO la noi măsuri pentru a echilibra raportul de forțe în zonă. Pentru NATO, Federația Rusă reprezintă principala amenințare pe termen scurt și mediu. Federația Rusă se implică în destabilizarea statelor candidate la aderare. Extinderea NATO în flancul estic, printr-o viitoare aderare a Ucrainei, Georgiei și R. Moldova, reprezintă o provocare pentru întreaga alianță, dar și o ‘*linie roșie*’ pentru Kremlin.

În flancul sudic există mai multe crize și conflicte care pot afecta regiunea MENA și, prin extensie, și statele membre ale NATO. Conflictul dintre Hamas, Hezbollah și Israel, cu implicarea Iranului, a condus la o tensionare extremă a Orientului Mijlociu. Ca urmare, cu toate eforturile depuse de către NATO, regiunea MENA

va fi greu de stabilizat, având în vedere conflictul din Gaza și Liban, amenințările Iranului la adresa Israelului, poziția Turciei față de acțiunile militare ale Israelului și desele lovituri militare de stat din regiunea Sahel și Africa de Vest.

Declanșarea conflictului din Gaza a avut la bază o acțiune de tip terorist, în care persoane înarmate și bine instruite au atacat civili. Federația Rusă se implică activ în Siria și Libia prin crearea unor facilități militare care să-i permită controlul în regiune. De asemenea, deține facilități logistice și militare în două porturi importante, în Siria (Tartous), respectiv Libia (Tobruk).

Toate noile provocări care au apărut și se pot diversifica necesită o pregătire temeinică a statelor membre ale NATO pentru un viitor din ce în ce mai instabil și o adaptare permanentă a Alianței Nord-Atlantice la cerințele mediului de securitate regional și global.

BIBLIOGRAFIE:

1. Beaujouan, J. (2024). *Power Peace: The Resolution of the Syrian Conflict in a Post-Liberal Era of Peacemaking*. În *Journal of Intervention and State building*, pp. 1-20, <https://doi.org/10.1080/17502977.2024.2371713>, accesat la 22 iunie 2024.
2. Dalgaard-Nielsen, A. (2022). *Tackling Strategic Simultaneity: What NATO Could do to Adapt to the New Multitude of Threats*. În *Scandinavian Journal of Military Studies*, 5(1), pp. 165-176, <https://doi.org/10.31374/sjms.143>, accesat la 12 mai 2024.
3. Ditych, O. (18 iulie 2024). *Four Swans of the Black Sea: Security scenarios for a contested region*. *European Union Institute for Security Studies*, 1-4, https://www.iss.europa.eu/sites/default/files/EUISSFiles/Brief_2024-13_BlackSea_web.pdf, accesat la 12 august 2024.
4. EurActiv. (2024). *Radar NATO de ultimă generație, relocat din Italia în România*, <https://www.euractiv.ro/politic-intern/radar-nato-de-ultima-generatie-relocat-din-italia-in-romania-68306>, accesat la 2 septembrie 2024.
5. Ioniță, C.-C. (2024). *Entering the Third Year of the Russia – Ukraine War: What Might Happen in the Near Future*. În *Strategic Impact*, 90(1), pp. 9-22, https://cssas.unap.ro/en/pdf_periodicals/si90.pdf#page=9, accesat la 12 august 2024.
6. Mälksoo, M. (2024). *NATO's new front: deterrence moves eastward*. În *International Affairs*, 100(2), pp. 531-547, <https://doi.org/10.1093/ia/iaae008>, accesat la 22 mai 2024.
7. NATO (5 decembrie 2023). *Countering Terrorism*, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_77646.htm, accesat la 4 august 2024.
8. NATO (19 august 2016). *NATO's Military Concept for Defence against Terrorism*, https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_69482.htm, accesat la 4 august 2024.
9. NATO (10 iulie 2024). *Washington Summit Declaration*, https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_227678.htm, accesat la 2 august 2024.
10. New Strategy Center (2016). *De ce contează Marea Neagră*, https://newstrategycenter.ro/wp-content/uploads/2016/04/Policy_paper_-_De_ce_conteaza_Marea_Neagra_-_NSC_-_iunie_2016-1.pdf, accesat la 2 august 2024.

11. Olay, M. (9 august 2024). *Ukraine War Illustrates Need for Robust Defense Industry, Eucom Commander Says*. *U.S. Department of Defense*, <https://www.defense.gov/News/News-Stories/Article/Article/3868506/ukraine-war-illustrates-need-for-robust-defense-industry-eucom-commander-says/>, accesat la 11 august 2024.
12. Pries, L. (2023). *From Economic Remittances to Societal Transmittances Experiences from the European Union*. *Contemporary Southeastern Europe*, 10(1), pp. 1-20, <https://contemporarysee.org/allfiles/documents/file-127-from-economic-remittances-to-societal-transmittances-experiences-from-the-european-union.pdf>, accesat la 22 august 2024.
13. UN (11 noiembrie 2021). *Measures to eliminate international terrorism*, https://www.un.org/en/ga/sixth/71/int_terrorism.shtml, accesat la 4 august 2024.
14. UN/United Nations Global Counter-Terrorism Strategy, <https://www.un.org/counterterrorism/un-global-counter-terrorism-strategy>, accesat la 8 august 2024.